

security, which requires new approaches, concepts and paradigms for a quality performance of reality.

Keywords: globalization, globalization transformations, identity, national identity, national security.

Наконечный М. В., аспирант отдела гуманитарной безопасности, НИСИ (Украина, Киев), mx.nak@hotmail.com.

Национальная идентичность как фактор безопасности государства в эпоху глобализации

Целью данной статьи является исследование особенностей современного истолкования национальной идентичности в ее взаимосвязи с национальной безопасностью в условиях существующих глобализационных трансформаций мира. В статье исследуется влияние процессов глобализации на феномен национальной идентичности, анализируются причины маргинализации общества, связанной с кризисом идентичности. Национальная идентичность рассматривается в качестве основы для успешной консолидации, эффективного функционирования и развития любой "воображенной общности", к которой в определенном смысле можно отнести и современные формы национальных государств. Исследования национальной идентичности рассматриваются и в качестве фундамента для формирования и реализации современной политики национальной безопасности, нуждающейся в новых подходах, понимании и интерпретации реальности.

Ключевые слова: глобализация, глобализационные трансформации, идентичность, национальная идентичность, национальная безопасность.

* * *

УДК 321.322

Рибалка С. В.

, кандидат політичних наук, народний депутат України, Голова Комітету Верховної Ради України з питань фінансової політики і банківської діяльності (Україна, Київ), rybalkaserghiy@i.ua

ЯКІСНІ ПАРАМЕТРИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИЧНОЇ ЕЛІТИ В КОНТЕКСТІ ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА

Розглядаються параметри компетенцій та якостей політичної еліти трансформаційного суспільства. Аналізується специфіка структури та ціннісні орієнтири регіональних політичних еліт в умовах демократичних перетворень. Встановлюється ступінь раціональності організаційної структури політичних еліт відповідно до завдань національного розвитку та державного будівництва. Вивчаються чинники самостійного політичного статусу регіональних еліт. Розглядаються оцінки складу регіональних політичних еліт та необхідність рекрутування в зв'язку з соціальною, економічною, політичною структурними елементами суспільства. Метою статті є встановлення якісних параметрів розвитку регіональних політичних еліт у контексті інноваційного державного будівництва сучасної України. Методичними засобами є структурно-функціональний аналіз та системний підхід. У висновках обгрунтовано, що одним з провідних параметрів якісного розвитку вітчизняних регіональних еліт є інституційна спроможність державного і політичного управління в організації інноваційного економічного розвитку територій.

Ключові слова: регіональна політична еліта, державне будівництво, консолідація, громадянське суспільство, плюралістична еліта, елітарна демократія.

Розвиток демократичних перетворень в сучасній Україні ставить перед політичною наукою завдання пошуку ресурсів в реалізації успішних національних проектів розбудови нових активних інститутів демократичного спрямування. Ключову роль у забезпеченні якості демократичних трансформацій та успішного досягнення цілей перехідного суспільства посідає модернізація на регіональному рівні. Інноваційний розвиток та підвищення добробуту населення територій забезпечують відповідні політичні еліти. Регіональний вимір елітотворення посідає одно з провідних місць у вітчизняній політичній науці.

Регіони виступають потужними центрами економічного розвитку та забезпечення зростання суспільства в цілому. Тому саме на регіональні політичні еліти покладається низка відповідальних завдань щодо підтримання сталості соціально-економічного розвитку. Динаміка структурних реформ,

пошук підходів до оптимізації місцевих ресурсів та забезпечення потреб й інтересів регіонів вимагають конкретних якісних показників. У зв'язку з цим, для сучасної політичної науки актуальним є питання параметрів якості регіональних політичних еліт, оцінка їх наявного стану та розгляд бажаних характеристик, які мають проєктивний характер і спрямовані у європейське майбутнє України.

Регіональні політичні еліти України після подій Євромайдану перебувають у стані становлення. Далеко не всі вітчизняні експерти надають регіональним політичним елітам самостійного статусу. Варіюються оцінки складу регіональних політичних еліт та думки щодо необхідності рекрутування нових кадрів у зв'язку з соціальною, економічною, політичною структурою суспільства. У зв'язку з цим питання якісних параметрів розвитку регіональних еліт виступають способом емпіричного визначення еліт як чиннику динамічного і успішного розвитку конкретної країни.

Проблеми якості політичних еліт у зарубіжній політології розглядали іспанські вчені Дж. Ботелла, Х. Родрігез, О. Барберас та А. Баріо. Зазначені автори вивчали кар'єри регіональних прем'єр-міністрів у країнах ЄС, які пройшли процес децентралізації [7]. Х. Коллер, К. Мейснер, Х. Феррера приділяли увагу іспанському досвіду федералізації унітарної державності та ролі еліт в цьому процесі [8], Я. Думолін вивчає соціальний склад регіональної політичної еліти Фландрії у період Середньовіччя [9]. Серед вітчизняних вчених слід виокремити С. Наумкіну та І. Мисик, які дослідили вплив політичної еліти на стабілізаційні процеси в суспільстві [2]. Як бачимо, підходи до встановлення вимог спроможності регіональних еліт варіюються від інституційної відповідності до генеалогічних ретроспективних пошуків. Однак, на думку автора, вимоги ефективності регіональних політичних еліт потребують розгляду на тлі завдань національного державного будівництва.

Метою статті є встановлення якісних параметрів розвитку регіональних політичних еліт у контексті інноваційного державного будівництва сучасної України.

Сучасні вітчизняні політологічні дослідження формують цілісне враження еліти на основі визначення тих параметрів і критеріїв, які пов'язані з функціональними особливостями політичної системи, як управлінського елементу суспільства. В зв'язку з цим, джерелом якісних характеристик виступають потреби у суспільстві. Проте деякі з параметрів є ідеалістичними, або такими, що не відповідають емпіричному стану речей в сучасній Україні і світі. Попри це, перелік оптимальних якостей еліти є драматичним орієнтиром для розгляду фактичного стану справ. Як вважає Т. Ткач, "...у елітного представника повинні бути: – високий інтелектуальний рівень, тобто здатність до пізнання, осмислення та вирішення проблем, що виявляється в глибині розуму, швидкості, критичності та логічності мислення, широті поглядів, гнучкості та вмінні всебічно розглядати та оцінювати ситуацію, швидко та креативно знаходити рішення на поставлені завдання; – професійні здібності, які полягають в компетентному, досвідченому характері підходу до розгляду важливих суспільних справ,

спроможності приймати стратегічно та тактично правильно рішення, а також можливості контролю за їх виконанням, у вдалому плануванні та прогнозуванні політичної ситуації на державному та міжнародному рівнях; – високий рівень політико-правової культури, що забезпечується глибокими знаннями та розумінням норм права та політики, а також ретельним виконанням правових вимог як усвідомленої необхідності та внутрішньої переконаності; – моральні якості – життєві орієнтації та принципи особи, цілі та мотиви вчинків, а також внутрішньоелітних та міжгрупових відносин повинні ґрунтуватися на основі загальноприйнятих уявлень про головні моральні категорії” [6, с. 29]. Зазначене вказує на необхідність цілісного концептуального підходу до параметрів успіху регіональних політичних еліт.

Наближення параметрів еліти до потреб суспільства визначає той перелік якостей, який повинен відповідати кожному з окремих представників еліти як певної верстви. Передусім, інколи до поля зору потрапляє той факт, що політична еліта, в більшості випадків, представляє собою цілісну спільноту, яка характеризується внутрішніми потребами. Нормативне бачення структури регіональної еліти як інституційного цілого пов'язане з певними потребами країн, що здійснюють наздоганяючий розвиток, а також намагаються здійснювати демократичні реформи. У зв'язку з цим, висувуються певні вимоги щодо до компетентності членів еліти. Водночас забезпечення подібних компетенцій передбачають наявність відповідних механізмів рекрутування. Згідно з концепцією Т. Ткач, “до складу еліти мають входити особи з визначеної сфери діяльності відповідно до функціональної структури. Політична еліта повинна бути представлена індивідуумами, які компетентні в сфері політики, пройшли відповідну підготовку для організаційної діяльності, вміють вести ділові переговори та здатні представити державу на міжнародному рівні. Якщо розглядати політичну еліту з точки зору поділу на функціональні субеліти, кожний член такої групи повинен мати відповідні кваліфікаційні вміння у відповідній сфері” [6, с. 30]. Функціоналізм регіональних політичних еліт в умовах сучасної України вимагає, на нашу думку, встановлення зв'язку між галузевим профілем регіону та рівнем представництва відповідних професіоналів.

Своєрідні параметри розвитку еліти, реалізація розвитку еліти як певного проекту передбачає розгляд її як особливого середовища є чинне бачення нормативних вимог до поведінки. Ціннісні параметри інституційної спроможності регіональних політичних еліт визначають її можливості для спільних організованих дій, зокрема актуального для сучасної України інноваційного розвитку регіонів. “Визнання базових цінностей при збереженні міркувань у вирішенні конкретних політичних питань – головна відмінність об'єднаної еліти на основі консенсусу від роз'єднаної та ідеологічно об'єднаної. Роз'єднана еліта характеризується мінімальним рівнем ціннісного консенсусу і взаємодії між фракціями еліти в межах існуючих політичних інститутів та необмеженою політичною боротьбою. Можливе існування внутрішньоелітного конфлікту в процесі вирішення

певних проблем, проте саме вміння досягати елітного консенсусу – ознака ефективності елітної діяльності та умова її існування. Консенсусно єдина еліта характеризується ціннісним консенсусом й інтегральною взаємодією між фракціями еліт відповідно до існуючих політичних інститутів, у рамках яких політичні конфлікти відбуваються за принципом “політика як торг”, вказує Т. Ткач [6, с. 32].

Сукупність параметрів, які визначають вимоги до сучасної демократичної еліти концентруються в межах основних результатів, які мають досягти еліти. Ці бачення є суто проєктивними, водночас, певний набір якостей еліти відповідає певним національним інтересам та потребам конкретної держави і регіону. Водночас, те, що ці параметри констатуються як такі, що суперечать наявній реальності, не забезпечують об'єктивного просування в напрямку відображення політичної реальності. “Еліта завжди функціональна, тобто до її числа належать не ті, хто дорвався до трибуни чи до грошей, а ті, хто відчуває відповідальність і хто дійсно працює заради майбутнього. Саме спроможність брати на себе відповідальність за майбутнє відрізняє еліту від усіх інших суспільних прошарків, а наш істеблішмент, як підкреслюють багато сучасних дослідників, не усвідомлює своєї відповідальності за долю суспільства” [6, с. 33].

Параметральні положення щодо вітчизняних регіональних політичних еліт є основою певного консенсусу серед дослідників стосовно коректності поняттєво-категорійного апарату, який застосовується для дослідження еліт. Зокрема, дискутується проблема можливості відповідності до керуючих та правлячих для верств України. Термін “еліта”, який позначає добірність та відповідність високим вимогам і критеріям. Характерним є висновок про невідповідність терміну еліта загальнонаціональній еліті та її регіональній політичній еліті, як однієї з її складових. Протиставлення ціннісних позицій, конфліктності та політичних новацій є основою для вироблення нових критеріїв для загальнонаціональної еліти. На думку знаного українського фахівця А. Круглашова, “потрібні якісно нові підходи до підготовки повноцінних еліт, які б інтелектуально, морально і фахово відповідали своєму покликанню – були генераторами не суспільних конфліктів, а політичних новацій, провідниками нових ідей, будівничими демократичних суспільств та нових національних держав” [1].

Увага до регіональних політичних еліт, як певної соціальної спільноти, виявляють “генетичні” зв'язки між соціальною структурою та політико-управлінською спільнотою. Саме соціальний підхід, який визначає наявні фактичні якості еліти, дає змогу побачити перспективи її розвитку. Наявність основної частини бізнес спільноти в основі тих елітарних верств, які приймають рішення, визначають їх інтереси та дії з метою реалізації завдань, в тому числі на рівні регіонів. Як вказує О. Полисаєв, “саме цей прошарок (а не “selfmademan”) ставав підмурівком нового підприємництва, формував його риси, створював еліту у більшості напрямів, реалізуючи власні можливості у різноманітних бізнес структурах, на які перетворилися галузеві, регіональні та сімейні клани. Саме вони,

убезпечені від банкрутства та екрановані від державного рекету, у власних інтересах стабілізували ринок і стали на заваді формування середнього класу як суспільної верстви, поширивши свій вплив і на тіньовий обіг мафіозного капіталу. Таким чином, не підприємницькі здібності, а близькість до державної власності, можливість участі в її перерозподілі були зазвичай визначальними чинниками входження до господарської “еліти”, що намагалася зміцнити свої позиції на політичному Олімпі” [3, с. 21].

Поряд з параметрами соціально–структурної ідентичності важливим чинником розвитку регіональних еліт сучасної України як компоненту загальнонаціональної структури виступає генетичний зв’язок елітарної спільноти з політичним розвитком країни, зокрема, з рисами тоталітарної та бюрократичної організації влади в межах колишнього Радянського Союзу. Закритість еліт та формування їх на основі внутрішньої лояльності забезпечувала стійкість та виконання адміністративних завдань в умовах жорсткої централізації та авторитарної влади. Проте, більш як двадцятилітній розвиток демократичних перетворень довів, що попри наявність демократичних процедур оновлення складу еліт не відбувається повною мірою на демократичних засадах. Все це ставить під сумнів будь–яку оптимізацію показників та нормативних вимог до регіональних еліт. “У новій ситуації на еліту покладається особлива відповідальність щодо вибору оптимізованого шляху, який би узгоджувався з викликами часу. Однак, як уже зазначалося, ці процеси очолили різного роду політичні, фінансові, медійні структури, утворені з колишніх представників номенклатури. За таких умов Україна має вибирати конкретні форми власної трансформації, причому діапазон можливого (стихийного та цілеспрямованого) вирішення завдань є значно ширшим, аніж очікування та міфологеми, що функціонують у суспільстві”, вважають О. Полисаєв та В. Шедяков [3, с. 22]. Отже, якісними параметрами спроможності регіональної політичної еліти виступають реалізм та прагматизм еліт, їх ангажованість реальними, а не удаваними проблемами територій.

Висування певних вимог до наміченої структури регіональних політичних еліт здійснюється на основі поточної ситуації розвитку українського суспільства та пріоритетів і завдань його подальшого якісного перетворення. Події на Майдані на початку 2014 року засвідчили про те, що суспільство готове висувати вимоги до еліт та усвідомлює їх відповідальність за стан в країні. Водночас визначення норм та показників розвитку регіональних еліт потребує дискусії саме на регіональному рівні. Ключовим пунктом цієї дискусії мають стати інтереси соціально–економічного та інфраструктурного розвитку територій й відповідності політичного топ–менеджменту регіональним реаліям, пріоритетам і завданням. “Українське суспільство також має бути готовим до адекватного реагування на ...загрози, позбуватися стереотипів традиційних підходів, характерних для минулих епох. Адже за умов постмодернізації наш ресурс, стратегія і тактика дій покликані бути мобільними, гнучкими, здатними прогресувати. Застарілі підходи можуть не спрацьовувати проти нових (або таких, що

видозмінилися) загроз та історичних викликів національним інтересам і формам їх реалізації”, стверджує вітчизняний вчений [3, с. 28]. Звідси завдання регіональної політичної еліти ускладнюються вимогами усвідомлення та рефлексивності над завданнями та викликами.

Однією з провідних тез у вітчизняних дослідженнях політичних еліт є необхідність цілеспрямованої підготовки складу еліт на регіональному та національному рівнях з метою відповідності завданням національного розвитку. Проте реалізація подібних проектів ставиться під сумнів як самим елітарним середовищем, так і досконалістю механізмів рекрутування еліт. Селективні механізми формування бюрократичної еліти в основному базується на формальних критеріях. Перенесення менеджерських практик у діяльність державних та самоврядних управлінських установ виступає в Україні поодиноким явищем. З іншого боку, інновації зустрічають опір всієї бюрократично–орієнтованої управлінської структури. У зв’язку з цим, одним з провідних механізмів оптимізації складу регіональних політичних еліт та підвищення їх якості є впровадження принципів політичного змагання та відповідальності еліт в межах системи елітотворення. “Спроможність та готовність української еліти використати існуючі можливості залежать від рівня її професіоналізму. А це передбачає подальшу її селекцію, навчання, спеціалізацію та розвиток. Нині, коли складаються передумови для створення базових елементів політичного життя держави майбутнього, особливо важливо, не гаючи часу та не зважаючи на егалітаристські тенденції у минулому, плекати майбутню еліту нації”, вважає сучасний дослідник [3, с. 29].

Важливим показником оптимального стану політичних еліт є рівень її суб’єктності прийняття рішень у відповідних сферах та в межах певних адміністративно–територіальних одиниць. Якість полягає у спроможності й можливості ухвалювати рішення та реалізовувати їх. Вказаний показник потребує реалізації за умов наявності іншого параметру – рівня консолідації і згуртування не лише на ціннісному, але й на практично–політичному рівні. Все це ставить питання про наявність відповідних основ та механізмів всередині еліт, про можливість арбітражу та механізми позаконфліктного узгодження внутрішньоелітних інтересів. Як зазначає А. Ручка, “виходячи з того, що наше суспільство перебуває у стані зтяжненого транзиту від радянської системи до нової, контури якої ще не досить чітко окреслені, еліту (і передовсім владну) дійсно можна представляти як головного суб’єкта соціальних взаємовідносин, що своїми вчинками визначатиме, якою стане країна” [4, с. 65].

Поряд з ціннісними та прагматичними критеріями ефективності регіональних еліт чільне місце посідають їх місце у структурах регіонального і державного управління та відповідність вимогам функціонування окремих підрозділів та всієї системи державно–владного управління. У зв’язку з цим великого значення набувають формальні критерії обіймання посади відповідно до управлінської галузі. Як показує досвід, вказані критерії мають досвід та різнобічний характер і

досить часто виступають обмежувальним чинником і селективним механізмом по відношенню до регіональних політичних кадрів. Водночас, за наявності неопублічних домовленостей між політичними силами та групами інтересів у перехідних країнах, можливості уникнення відповідності критеріям державної служби є досить широкими. Як стверджує І. Сурай, ціннісні параметри політичної еліти варіюються залежно від соціальних інтересів груп, які утворюють еліту. “Цінності – складова аксіологічного критерію елітності еліти в державному управлінні; цінності еліти в державному управлінні можна представити такими групами: індивідуальні, професійні та національні; названі групи цінностей тісно взаємопов’язані між собою. Деякі цінності можуть входити до всіх названих груп, що свідчить про їх універсальність; національні цінності прямо пов’язані з цілями державного управління та національною (загальнодержавною) ідеєю; процес формування й розвитку еліти в державному управлінні має включати формування зазначених цінностей; ціннісні орієнтації мають бути базисом (основою) формування й розвитку еліти в сучасному державному управлінні і тому пронизувати всі види навчання претендентів на високі і найвищі посади в державному управлінні” [5, с. 49]. Аксіологічна варіативність, на думку автора, слугує чинником багатовекторності у чинних ціннісних пріоритетах вітчизняної регіональної еліти.

Таким чином, у вітчизняній політичній науці та політичній практиці сформувалися низка напрямів формування критеріїв щодо показників ефективності регіональних політичних еліт. Їх умовно можна поділити на три блоки: ціннісно–моральні вимоги, відповідність функціонуванню і динаміці суспільства, а також практичні (проблемні) навички та компетенції в межах управлінського процесу. Вказані напрями узгоджуються між собою лише в умовах, коли еліти в межах регіонів та на місцевому рівні формуються на конкурентних засадах на основі відповідності формальних та нормативно–правових вимог. У той же час, не подоланими є проблеми інертності управлінського середовища та перехідного пострадянського характеру складу еліт. Він визначається, передусім, кадровим складом відповідних важливих ланок управління на регіональному рівні. Зміною цих тенденцій має стати підвищення рівня громадськості у контролі за діяльністю еліти та її участі у формуванні відповідного елітарного середовища.

Сучасні українські міждисциплінарні дослідження свідчать про те, що оцінка якісних параметрів розвитку і функціонування основних політичних еліт ведеться за такими основними напрямками: В першу чергу, істотне місце надається ціннісним критеріям життєдіяльності еліт, в тому числі, їх орієнтації на загальнодержавні завдання на засадах патріотизму та ототожнення себе з українською державою та суспільством. Другим напрямком є морально–етичний критерій, який означає рівень відповідності поведінкових норм учасників еліти для завдань державного будівництва. Порівняно невелика кількість розробок спрямована на функціональній спроможності їх та компетентності представників регіональної політичної еліти та спроможності їх вирішувати важливі державні

завдання. На думку автора, провідним питанням щодо розвитку вітчизняних регіональних еліт є подальша оцінка структурних складових та акцентування на функціональних вимогах еліт, зокрема, в межах державного і політичного управління в організації інноваційного економічного розвитку. Ціннісні критерії та морально–етичні вимоги виступають, скоріше, ідеалістичними орієнтирами і сферою бажаного для поступу регіональних політичних еліт. Водночас об’єктивна інформація про стан та особливості національної політичної еліти, в цілому, свідчить про неповну відповідність вказаним критеріям. Крім того, складні завдання державного будівництва потребують, перш за все, професійного підходу до досвіду забезпечення балансу інтересів і вирішення конфліктів дослідним шляхом. Тому перспективою подальшого розвитку тематики, порушеної в даній статті, є визначення чинників формування регіональних політичних еліт на основі регіональної та місцевої соціально–економічної інфраструктури.

Список використаних джерел

1. Круглашов А. Регіональні та національні еліти: хто формує політику?: Міжнародна наукова конференція (Чернівці, 6–7 грудня 2001 р.) [Електронний ресурс] / А. Круглашов // Вісник Національної академії наук України. – 2002. – №4. – С.57–60. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2002_4_9.pdf
2. Наумкіна С. М. Вплив політичної еліти на стабілізаційні процеси в суспільстві [Електронний ресурс] / С. М. Наумкіна, І. Г. Мисик // Політологічні записки. – 2011. – №4. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Polzap_2011_4_5.pdf
3. Полисаев О. Национальные элиты у системы социального управления и трансформационные мифологии (National elite in social management and transformation myths) [Текст] / О. Полисаев, В. Шедяков // Вісник Національної академії наук України. – 2007. – №8. – С.18–29.
4. Ручка А. Владні еліти як головні рушійні сили сучасного суспільства (Ruling elite as the main driving forces of modern society) [Електронний ресурс] / А. Ручка // Вісник Національної академії наук України. – 2011. – №6. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2011_6_8.pdf
5. Сурай І. Цінності в системі механізмів формування й розвитку еліти в державному управлінні [Текст] / І. Сурай // Вісник Національної академії державного управління при Президентові України. – 2012. – Вип.3. – С.43–50.
6. Ткач Т. П. Якісні характеристики еліти як умова реалізації елітарної демократії [Текст] / Т. П. Ткач // Вісник Академії адвокатури України. – 2011. – Вип.3. – С.27–34.
7. Botellaa J. A new political elite in Western Europe? The political careers of regional prime ministers in newly decentralised countries [Текст] / J. Botellaa, J. Rodríguez Teruelb, O. Barberàc etc // French Politics. – 2010. – P.42–61.
8. Coller X. Do Vale Political Elites in Federalized Countries: The Case of Spain (1980–2005) [Текст] / X. Coller, Ch. Meissner, H. Ferreira // Institut de Ciències Polítiques i Socials Adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona. – WP núm. 268. – 2008. – 28 p.
9. Dumolyn J. Nobles, Patricians and Officers: The Making of a Regional Political Elite in Late Medieval Flanders [Текст] / J. Dumolyn // Journal of Social History. – Winter, 2006. – Vol.40. – No.2. – P.431–452.

References

1. Kruglashov A. Regional'ni ta nacional'ni elity: hto formuje polityku?: Mizhnarodna naukova konferencija (Chernivci, 6–7 grudnja 2001 r.) [Elektronnyj resurs] / A. Kruglashov // Visnyk Nacional'noi' akademii' nauk Ukrainy. – 2002. – №4. – S.57–60. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2002_4_9.pdf
2. Naumkina S. M. Vplyv politychnoi' elity na stabilizacijni procesy v suspil'stvi [Elektronnyj resurs] / S. M. Naumkina, I. G. Mysyk // Politologichni zapysky. – 2011. – №4. – S.57–60. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Polzap_2011_4_5.pdf
3. Polysajev O. Nacional'ni elity u systemi social'nogo upravlinnja i transformacijni mifologemy (National elite in social management and transformation myths) [Tekst] / O. Polysajev, V.

Shedjakov // Visnyk Nacional'noi' akademii' nauk Ukrainy. – 2007. – №8. – S.18–29.

4. Ruchka A. Vladni elity jak glavni rushijni syly suchasnogo suspil'stva (Ruling elite as the main driving forces of modern society) [Elektronnyj resurs] / A. Ruchka // Visnyk Nacional'noi' akademii' nauk Ukrainy. – 2011. – №6. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/vnanu_2011_6_8.pdf

5. Suraj I. Cinnosti v systemi mehanizmiv formuvannja j rozvytku elity v derzhavnomu upravlinni [Tekst] / I. Suraj // Visnyk Nacional'noi' akademii' derzhavnogo upravlinnja pry Prezydentovi Ukrainy. – 2012. – Vyp.3. – S.43–50.

6. Tkach T. P. Jakisni harakterystyky elity jak umova realizacii' elitarnoi' demokrati' [Tekst] / T. P. Tkach // Visnyk Akademii' advokatury Ukrainy. – 2011. – Vyp.3. – S.27–34.

7. Botellaa J. A new political elite in Western Europe? The political careers of regional prime ministers in newly decentralised countries [Tekst] / J. Botellaa, J. Rodríguez Teruelb, O. Barberàc etc // French Politics. – 2010. – P.42–61.

8. Collier X. Do Vale Political Elites in Federalized Countries: The Case of Spain (1980–2005) [Tekst] / X. Collier, Ch. Meissner, H. Ferreira // Institut de Ciències Polítiques i Socials Adscrit a la Universitat Autònoma de Barcelona. – WP núm. 268. – 2008. – 28 p.

9. Dumolyn J. Nobles, Patricians and Officers: The Making of a Regional Political Elite in Late Medieval Flanders [Tekst] / J. Dumolyn // Journal of Social History. – Winter, 2006. – Vol.40. – No.2. – P.431–452.

Rybalka S. V., candidate of political sciences, MP of Ukraine, Chairman of the Verkhovna Rada Committee on Financial Policy and Banking (Ukraine, Kyiv), rybalkaserghiy@i.ua

Quality parameters of regional political elite in the state building

Considered options of competencies and skills of the political elite of the transformation of society. Analyzed the structure and specific values of regional political elites in conditions of democratic reforms. Established the degree of rationality of the organizational structure of political elites in accordance with the objectives of national development and nation-building. Studied the factors of the independent political status of regional elites. Considered the evaluation of regional political elites and the need of recruitment due to social, economic, political, structural elements of society. In the article established the quality parameters of the regional political elites in the context of innovative state building of the contemporary Ukraine. Methodic tools are structural and functional analysis and systematic approach. In the conclusions proved that one of the leading quality parameters of domestic regional political elites is the institutional capacity of public administration and organization of innovative economic development of areas.

Keywords: regional political elite, state-building, consolidation of civil society, pluralistic elite, elite democracy.

Рибалка С. В., кандидат политических наук, народный депутат Украины, Председатель Комитета Верховной Рады Украины по вопросам финансовой политики и банковской деятельности (Украина, Киев), rybalkaserghiy@i.ua

Качественные параметры региональной политической элиты в контексте государственного строительства

Рассматриваются параметры компетенций и качества политической элиты трансформационного общества. Анализируется специфика структуры и ценностные ориентиры региональных политических элит в условиях демократических преобразований. Устанавливается степень рациональности организационной структуры политических элит в соответствии с задачами национального развития и государственного строительства. Изучаются факторы самостоятельного политического статуса региональных элит. Рассматриваются оценки состава региональных политических элит и необходимость рекрутирования в связи с социальной, экономической, политической структурными элементами общества. Целью статьи является установление качественных параметров развития региональных политических элит в контексте инновационного государственного строительства современной Украины. Методическими средствами являются структурно-функциональный анализ и системный подход. В выводах обосновано, что одним из ведущих параметров качественного развития отечественных региональных политических элит является институциональная способность государственного и политического управления в организации инновационного экономического развития территорий.

Ключевые слова: региональная политическая элита, государственное строительство, консолидация, гражданское общество, плюралистическая элита, элитарная демократия.

* * *

УДК 328.

Макаренко Л. П.

кандидат политических наук, доцент,
докторант кафедры политических наук, Київський
національний університет ім. Тараса Шевченка
(Україна, Київ), Liliya876@mail.ru

КОМУНІКАЦІЇ ГЛАВИ ДЕРЖАВИ В СИСТЕМІ ВЛADНИХ ІНТЕРАКЦІЙ

Мова йде про специфіку комунікацій в системі органів державної влади, зокрема розглядаються способи впливу глави держави на парламент та громадськість. Зазначається, що інформація нині відіграє суттєву роль у політичному процесі як фактор порозуміння, зближення, консолідації суб'єктів політики, узгодження інтересів різних суспільних груп. Країни розвинутої демократії напрацювали практичний досвід застосування різних форм і механізмів комунікативної взаємодії гілок державної влади в процесі прийняття і реалізації державно-управлінських рішень, який може бути корисним для України. Автор розглядає як спосіб комунікації президента право вето, ініціювання референдуму главою держави та послання глави держави до парламенту або народу. Аналізуються прозалини в нормативному регулюванні даних форм владної взаємодії в нашій державі, вивчається досвід сталих демократій, та на цій основі, визначається потенціал для розвитку і вдосконалення системи політичної комунікації в Україні.

Ключові слова: глава держави, парламент, комунікація, право вето, референдум, послання президента.

Боротьба за повноваження, відкрите і приховане протистояння центрів прийняття державно-управлінських рішень, навіть за нинішніх надскладних політичних і економічних обставин в Україні не припиняються. Все це ускладнює процес прийняття виважених рішень та перешкоджає формуванню ефективної, зрозумілої та підтримуваної суспільством державної політики. За цих умов важливого значення набуває готовність і уміння всіх центрів прийняття державно-управлінських рішень використовувати ефективні механізми узгодження позицій.

Світова практика демократичного політичного врядування пропонує низку нормативно-правових, управлінських, технологічних механізмів налагодження дієвої системи стримувань і противаг у процесі здійснення державного управління. Серед таких механізмів – політичні комунікації як важливий засіб підвищення ефективності державного управління, формування нового типу взаємовідносин між центрами прийняття державно-політичних рішень.

В умовах бурхливого розвитку інформаційної сфери влада, її структури й інститути повинні бути постійно готові до використання нових комунікативних технологій. Державні структури дедалі ширше використовують технології PR-комунікацій, засоби політичної реклами, інші методи комунікативного впливу для спілкування з суспільством, налагодження і підтримки контактів з політичними партнерами і опонентами.

Нині здатність учасників політичного дискурсу налагоджувати стосунки безпосередньо пов'язана з наявністю у них ефективних каналів комунікації, вміння і навичок ефективно застосовувати прийоми спілкування, і що не менш важливо, необхідних для цього ресурсів. Від рівня володіння засобами політичної комунікації великою мірою залежить становище у сфері політики тих чи інших суб'єктів, які завдяки вмінню здійснювати ефективні комунікації можуть або втратити, або набути конкурентоздатність на політичному ринку.

Інформація відіграє суттєву роль у політичному процесі як фактор порозуміння, зближення, консолідації суб'єктів політики, узгодження інтересів різних